

MIRCEA FLORIN ŞANDRU

A nagy teremben

Versek

Cseke Gábor átültetésében

Alapkiadás:
Kriterion Könyvkiadó
Bukarest 1988

TARTALOM

Maholnap (În curând)
Az ablak (Fereastra)
A krumpli (Cartofii)
Kép (Imagine)
Reptér (Câmpia aeroportului)
Utcánk éneke (Cântec pentru strada mea)
Az élet (Viața)
Éjféli éhség (Foamea de la miezul nopții)
Kubikosok (Săpătorii)
Gondolat (Gândul)
Baleseti kórház (Spital de urgență)
Éjszakai repülőút (Zbor de noapte)
A kicsike gépezet (Micuța mașinărie)
Vonat a hóban (Un tren în iarnă)
Afrikám (Africa mea)
A forgalomirányító (Agentul de circulație)
Gépbe írt vers (Poem scris direct la mașină)
Egyik nap mint a másik (O zi ca oricare alta)
Az írógép (Mașina de scris)
Gyermekjátékok (Jocuri de copii)
Radar-képemyő (Ecranul de radar – II.)
Egy mesztic vallomása (Confesiunea unui metis)
Gyere (Vino)
A hegy (Muntele)
Forgácsillat (Miros de talaș)
Tanulj (Învață)
Vasreszelék (Pilitură de fier)
Pihenő (Odihna)
Micsoda (Ce este)
A nagy teremben (În sala vastă)
Életkor (Vârsta)
Visszatérés (Intoarcere)
Az est (Seara)
Ne haragudj (Nu te supăra)
A páva szomorúsága (Melancolia păunului)
Erdő (Pădure)
Kilátás (Priveliște)
Még egy nyár (Încă o vară)

A szemetes (Gunoierul)
Barát (Prietenul)
Testek vakító napfényben (Trupuri în soarele orbitor)
Árnyékgép (Mașina de umbre)
Fütyöréssel majd te is csöndesen (Poem alb)
Mócok gázlója (Vadul Moșilor)
Lupsai ősz (Toamna la Lupșa)
Egy marék áfonya (Un pumn de afine)
Verespatak (Roșia Montana)
Függőhíd (Pod suspendat)
Fehér láng (Flacăra albă)
Egy állat (Un animal)
Egyedül, képzelt szobában (Singur în încăperea imaginară)
Kicsírázott krumpli (Cartofi încolțiți)
A szem (Ochiul)
Röntgensugarak (Raze Roentgen)
Tágra nyílt szemével (Cu ochii ei imenși)
A játszma (Jocul)
Várj még (Mai așteaptă)
Térben lebegő város (Orașul plutind în spațiu)
Fényzáró (Lumina torențială)
Egy vers (Un poem)
Szavak (Cuvintele)
Tűzbe néző (Spectacol al focului)
Arckép (Portret)
Az élet infravörösben (Viața în infraroșu)
Csöndben (În liniște)
Fekete méz (Miere neagră) – 1, 2
Pisztrángászat (Pescuit de păstrăvi)
Színes kenguru (Cangurul roz) – *Részletek egy ciklusból*
Egy száradó ruha (O rochie întinsă la uscat)
Majd megajándékozom (O să-i fac daruri)
Szelídnek tűnik az éjjel (Noaptea pare blândă)
Melanie
Küküllő (Târnave)
Az isten jár-ke (Dumnezeul vine și pleacă)

Cseke Gábor: „Vagyok a kicsi gépezet...”
Névjegy

Maholnap (În curând)

Maholnap a jövő századba lépünk, kérdem
Érzitek ezt?
A toronyóra mánusa
Nemsokára átzökken az ezredév küszöbén, kérdés
Szelíd gyermek lesz vajon, báránnyal a karján?
Tenger a tengertől elválik napnyugaton. Egy évszázad
Válík el a másiktól láthatatlan vonal mentén,
Mezőnk lesz-e vajon, amelyben elpihenhetünk
Lesz-e békénk, szél dagasztotta hófehér ing?
Ott túl mi látszik? akkor is megkérdem, ha közülünk egyesekből
Domború hant, szállongó hamu marad csupán
A majom megnyomja az állatsereglet gombját
S a forró gömb ölébe hull, a szendvics
Telefonon érkezik, a szénkupacok apadnak
És kályhánkban alगतűz lobog
Milyen leszel Te, meg te és te? arcomat
A tiétekhez közelítem, csupa füst és gőz
Szakállam mint szél-cserzett férfié, nézzetek rám
Üvegkezet nyújtunk egymásnak? arra várunk
Hogy a másik szíve kis kalitkából bújjon elő?
Testünk húsa akkor is vérvörös, akár a rózsa?
Akár a haláltól rettegő virág? A jövő
Századba lépünk, érzitek?

Az ablak (Fereastra)

Vörös karmú madár kopog az ablakon
Amíg csak él, kopog
Te, boldog ember, meg se hallod
Mint szólít és zokog
Állasz, kezed halántékkodra szorítod
A vasalt ablak szélén
Magához szólított a távol
S tekinteted dermesztő fagyától
A madár lezuhan, vége
Szárnyára fröccsenő vére
A földre pereg
Ennyi marad a délutánból
Már csak a szó, mi remeg.

A krumpli (Cartofii)

Egy vers a krumpliról, a század
Egy tál krumplival kínál
Sült krumplival, főtt krumplival
Vajas burgonyával, hagymás burgonyával
Egyszerűen pityókával
Éhes kölyköket, hadseregeket táplál
Meg a kiöltözött urakat, a táncosnőket, a disznókat
Ellátja az interkontinentális vonatokat, az éjszakába
Fúló lakodalmakat, az üzlet-
Házakat, ahol a papagáj mind csak egyet rikácsol
Gold, gold, gold!
Roppant császári krumplik, paraszti pityókák
Apró szeműek, csököttek, durvák, de omlósak
Mint nyelvünk hegyén a vaj
Áttetsző, súlyos, földízű burgonya
Sós és kénízű krumpli, valóságos kézigránát
Csírát hajtva a házak alatt, az úton
A pincékben, a vermekben, a vasúti töltés oldalán legurulva
Császári burgonyák, paraszti pityókák
A Moulin Rouge-ban, a Kolibri Kabarett-ben
A század felénk kínálta tálon
Fehérek, mint egy halánték, sötétek
Mint a napbarnította nő combja, a csajkában feketék
Mint a halál vize maga.

Kép (Imagine)

E város már-már szent bejáratánál
E város kapuinál, amelyek fölött
Repülőgépek húznak el
Az egymillió petárdaként
Szikrázó, dübörgő, fújtató és
Sivító gépkocsik előtt
Az út szélén, a megtépázott
Csend ölén
Jámbor zöld bokor guggol, felénk nyújtott
Markában kökény.

Reptér

(Câmpia aeroportului)

Hosszan elnyúló reptér, hol a repülőgépek
néha végignyálják a fűvet
Ahogy elzúgnak fölötte, mindenütt leperzselt kamillavirág
Fütyülök integetek, senki se hallja
A távoli kifutópályákon csak a szél süvít át
Úgy húznak el a gépek, mintha sose lettek volna
Egy kölyök is bátran elalhat a fűben, meg nem zavarják
Jönnek a távoli gépek, egyesek óceán szagával
Mások narancsillatú partokon át
Jönnek, mintha csak hattyú röpülne, testük hófehér
Szárnyuknak ütközik, elpusztul egy-egy madár
Ha elhúznak a rengő fű fölött, a magok kiperegnek
Csönd ül a reptéri toronyban, az évszakok
Dalolva kitelnek.

Utcánk éneke

(Cântec pentru strada mea)

A fűben valahol bogár sütkérezik
Vérfekete lábain mint apró tükrökben a fény
Ügyetlen madárfiók próbálkozik
Az árva galambdúc peremén
Néma utca, itt jöttek valaha
Nagyúri zsoldosok száguldó lovakon
A por kavargott, lányok visítotak
Ma csupa hallgatag nyugalom
Ha ki itt rikkant, földet árul, cserépbe
Vagy kéken csillogó üveget
Az eperfa levelei a kút vedrébe hullnak
Ablakodban a búza már csírát ereget
Gólya libben a templom árnyékában, szárnya evez
Dió puffan a földön, a madarak párban szállnak
Kamrában szikkad a hársfavirág
A régi halottak olykor visszajárnak.

Az élet (Viața)

Elmondjuk majd egy szép napon, mi láttuk Eldorádót
Bejártuk a világot, sivatagokon és hegyeken átalkeltünk
Háltunk a csupasz földön is, éreztük arcunkon
 a szél ostorcsapását
Láttuk az élet változó orcáját, életet és halált
Házat emeltünk, szerettünk egy asszonyt, volt egy
 gyermekünk
Láttuk a sorjázva elhaladó napokat, maroknyi pergő levél
Azt mondjuk majd egy szép napon, mi megismertük
 a boldogságot
Láttunk haldokló városokat a földbe süllyedni,
 másokat hamuvölgyből kiemelkedni
Boldogok voltunk, fiatalok, éreztük vállunkon
 a satnyuló izmokat
Azt mondjuk majd egy szép napon, mi megismertük
 a boldogságot
Szél perzselt, havazás cserzett, bőrünk szikkadt útiköpeny
Így ülünk majd egy szép napon, pihenünk
Moccanatlan, csak a gondolat útja visz Eldorádóba
És mintha fákra, a madarak vállunkra szállnak
Kék ereinken billegve alusznak
Szörnyű álmot
Vállunkon szunnyadnak, mintha fémsziclán
Mintha bárkán, mintha ledöndült
Fatörzseken.

Éjféli éhség (Foamea de la miezul nopții)

Az éhség kék fűrésze moccan
Fölötted az éj, derengve
Lángol a kerítésen a hó
Minden oly távoli, már nem érezzük
A sötét rettegését, a halálfélelmet
A hideg borzadályt
A láz szorongását, a magány örületét
A vér irtózatát
Mit sem érzünk, csak körös-körül a házat

A lehunyt szemű, tovacsengető villamost
Az otthonosan simuló lepedőt
Micsoda mély nyugalom
Sehol egy nesz, csak a fagy vacog
Ne félj, csupán az éjféli éhség
Kék fűrésze; és a kezünk
Amint fagyos alma után matat.

Kubikosok (Săpătorii)

Benzint öntenek a hóra, meggyújtják
Elnézik csöndben a lángokat, mint sisteregnek
Körbe-körbe, középen a fagyos föld
Az elszenesedett fűszálak
Kubikosok, fagytól puffedt arcok, kérges tenyerek
Porcelánfehérek
Vékony lapockák, majdnem átdöfik a vastag gúnyákat
Nehézkes légzésük akár a nyargaló vadé
Fagyos fémhez tapad a bőr, csak cafatokban válik le róla
Felhasított föld, egy bivaly bendője, telefonhuzalokkal
Kővé fagyott kenyérdarab, kimeredő bölcsességfog a tetején.

Gondolat (Gândul)

Gondolatom most deltákban csatangol, torkolatoknál
Lagúnákon, dzsungeleken át, elhagyatott kastélyokban
Végtelen napozók finom homokján, a cellákban
Bolyong, ahol az elítéltek szerelmi jeleneteket rajzolgatnak
Gondolatom millió telexvonalon át
Cikázik, hogy megtudja, még az elsők között
A milliárdnyi friss hírt
Gondolatom a császári koncerten figyel
Egy szépasszony térdén motozva
Gondolatom alázatosan ácsorog az iroda
Párnázott ajtaja előtt, hátha fogadják
Gondolatom ez a csatakos eb, mely a koszos utcán lohol
S elüti egy autót.

Baleseti kórház (Spital de urgență)

A kórház fehér lépcsőfokairól
Integettél nekem és tovatűntél
Belepett a nappal zöld pora, behintett az éj fekete korma
A reflektorok viháncoló porszemeinek sugarában
A nikkelezett hordágyon, kíváncsi tekintetek kereszttüzeiben
Miközben csöppenként szivárog beléd a vér
A nyavalyás gépezetből
Miközben a másodpercmutató csöndesen, mind csöndesebben szökken
Miközben egyre szédítőbb előttem a félelem szakadéka
Miközben téged szájába vesz a szörny
És bömbölnek a nagy stadion hangszórói
Miközben a halál mezítláb járkal.

Éjszakai repülőút (Zbor de noapte)

Falvak az éjben, repülőből nézve
Fekete lyukak, hol kutyák vonítanak és szétmállik minden szó
Éjszakai harcterek, repülőből nézve
Viharlámpák fényében, öngyújtó pillogó lángjánál
Kaszinók a repülőgépből, állomások, hidak, gigászi városok
A vonat kiöltött nyelve, amint az éjszaka lejtőin felkúszik
Égők, világítótornyok a ködben, robbanó tankhajók a tengeren
Ásító szakadékok, amik nem nyelnek el semmit
Vadászgépek, műholdak, üstökösök, nyomjelző lövedékek
Távoli szigetek az óceánon, valahol
Munkatáborok, de profundis clamavi domine te
A karosszékekben ülök és a légikisasszony lábát bámulom.

A kicsike gépezet (Micuța mașinărie)

Majd túrót eszel és ütődött paradicsomot
Olcsó illatpermetet használsz, futva robogsz le a lépcsőn
Száguldó húsköteg, aktatáska a hónod alatt
Nyúlánk tünemény vagy, mely szalad, liheg
A hivatal lépcsőin, felfelé

Jókora adag kalória vagy, amely ír, gondolkodik,
te nyájas robot
Ki egymás alá rója a számokat
Vagy a kicsike gépezet, amely évente
1 kiló acélt, 10 kiló zöldséget
1000 kilowattot fogyaszt, te vagy az egy fő
Ama bizonyos lakossági fő, az az egy fő a sor legvégén
Az a fő az emelvény bal felső sarkában
Az a névtelen állat, mely nyolc óra után megsimogatja
gyermekait
Az a szelíd fő, akit reggelente meglódít a győzedelmes nap.

Vonat a hóban (Un tren în iarnă)

Rezesbanda fújja, míg a vonat
Utat tör a hóviharban
És fiatalok harsány hangja
Száll, mintha torkukat
Hóeke takarítaná
Kúszik a vonat, át a fantasztikus mezőn
Odabent, az édesen bűnös melegben
Az álom csatáros szárnyú, szürke madár
Férfiak, kemény combú asszonyok vallanak dőlve
Minden verejtékben úszik, a boros korsók
Az álmukban motyogó gyermekek, a rekedten
Gajdoló, hazagondoló katonák
A rezesbanda hangja a folyosón, ide-oda csapódik, így megyen
Havakon át a vonat, helyi járat.

Afrikám (Africa mea)

Ti szomorú hazái a földnek, ti
Akik az ujjongás kórusával leplezitek
Könnyeitek
Ti szomorú, zászlókba bugyolált hazák, ti
Akik nevettek, lengetvén
Elfáradt kezeitek
Ti szegény hazák, szerény

Igyekvő hazák
Reménykedve tódultok a terekre
Ti, az éhség, a maréknyi rizs hazái
Ti, a sztrájkok, a vér
A vad tánc hazái
Fiaitokat a betevő falatért
Világgá kergető hazák
Ti pompázó és szomorú
Óriás szívei a földnek
Sejteni, amint felőletek vakító fény
Közeleg.

A forgalomirányító (Agentul de circulație)

Peckes sziluettje, délidőben
Akár egy csillogó, szomorú holló
Kinyújtott kézzel a nap előtt
Beint és íme
Vágtába kezd a bivalycsorda
Szelíd gépkocsik, gyilkosak
Peckes sziluettje, délidőben
Akár egy elfelejtett víztorony
A gázmezőn
Lágyan sípol s máris keletről nyugatra
Majd balról jobbra lódulunk
Magában áll a déli fényben
A hömpölygő nappal a melléig ér
Beint, a város egy irányba árad
Majd egy másikba
Mutat keze, egy holló szomorú szárnya.

Gépbe írt vers (Poem scris direct la mașină)

Lapok a nyomdagép szájában, özönlő fehér, vörös, fekete
Szürke. Lapok zsákban, tehergépkocsin, vonaton
Átható festékszag, szavak, villanófénnyel készített fotók
Hírek, hírek, hírek. Kecsesen vékony keretek között az élet;
élettelen ólom, vonalak, cicomák

Porosan, szutykosan utaztam át az éjjelen, a vonat átszelte
az éji mezőt
Kaptatókon kúszott. Egy asszony elnyíló szájjal aludt,
részegek csendes danája kélt
Dallama verejtékkal, hideggel vegyült
Gépbe írt újságcikk, otthon, a villamos hősugárzó tövében
Buszok az utcán, emeleti hangok, sarat, havat,
szemetet szállító
Traktorok. A jegyzetfüzetben benyomások a hegyi városkából
Szennyes hó a fenyőkön, kis szatócsbolt dobkályhával, benne keksz
Mosópor, petróleum, egy asszony a könyvek között keresgél,
zene bugyog elő
A kis hangszóróból, egy sziget, egy tócsa
Erdei vasút, behavazott bérc az elvadult, a kristályos csöndben
Falvak a völgyben, odalent; távolban repülőgép,
egy menedékház
Bódító, fagyos levegő. Jegyzetfüzetet lapozok, kitépett lapok,
gépbe írok
Nyomdagép torkába hulló szavak, hangok;
traktorok szállítják a sarat, a havat.

Egyik nap mint a másik (O zi ca oricare alta)

Fiatalember, farmerben
Trikoján felirat: „I never lose in love”
A lépcsőn lefelé
Acélkosarat tologat a tejes
Az üvegek hárfásan kocolódnak
Átvágok az úton, „Te barom” rikolt rám
A teherautó sofőr; hajszál híja, hogy el nem ütött
Elhatározom: ma mindent csak nyugodtan
A gyerekek elnyílt szájjal alusznak
A rádióban reggeli torna
Harsognak a hírek, indul a lihegő, szomorú reggel
Teafoltok a szőnyegen, az ablaküvegen
Ujjlenyomatok: a gyerekek kibámultak az alkonyatban
Jön a buszom
Csellengő kutya a szemeteskukák között
Égő gézhalom a kórházi hamvasztókemencében
Az utcán lassan előmlik a fény

A kirakatokban felirat: „Fogyasszon tengeri halat”
Fölkapaszkodom a buszra
Ma elhatározom: mindent csak lassan, nyugi-nyugi.

Az írógép

(Maşina de scris)

Kis állatot tartok a kezemben, egy táska-
Írógép, kérem, ne tévesszék össze egy aggyal
Mert nekem asszonta a szomszédasszony, hogy írni
nagy könnyűség
Ha itten van magának ez a masina
Ahogy az ezredes úr szokta mondani, én téged agyonlőnélek
Helyedbe írógépet állítanék, meglátnád, ki nyerné akkor
az ostábla-partit
Mit jössz itt nekem mindenféle szóval, az ördög se érti
Ha lenne egy szakasznyi költőm, ugyancsak
megtáncoltatnám őket
Mi jön ki az agyvelődből, ha kicsavarod? Vér, mondom neki
Majd egy kék hiéna is, amely ha rád néz, sírva fakad
Micsoda? kérdi, micsoda? kérdi
Vér, mondom neki, vérrel felelek neki.

Gyermekjátékok

(Jocuri de copii)

Ha ki beszél, kivel áll szóba
Ha ki hall, kit hall meg
Ha ki figyel, kit figyel
Ha ki les, kire les
Ki kicsodát, ki micsodát
Ki kicsodával, hogyan, miért
Kinek vezet fel, s kinek le az útja
Ki él tovább, s kit üt meg a guta
Honnan, mióta, kiért, miért
Én, te, ő, mi, ti, mindenki egyért, egy mindenkiért
A szelíd madár kiereszti karmait
A csendes éj alvó vadat uszít
Gázolj előre, vértengeren át

Fehérlő csapdák mezején
Hol senki se hallja és senki se látja
Ki kicsodát, honnan, miért
Ami van, nincsen, aminek látszik, romló tünemény.

Radar-képernyő (Ecranul de radar – II.)

Rádiólokátoros szakaszvezetőként megismertem a világot
Ültem a radar képernyője előtt s elnéztem
A városi nyüzsgést, a vonatokat, műholdakat, az alkonyt
Mindent hallottam, mindent láttam, éreztem
Téged is, téged is, téged is meg téged
Ahogy a macska szeme lát a sötétben
Ahogy a gamma-sugár átüt az ólomfalon
Ahogy az agyhártya finom ráncai szétnyílnak
 utat engedve a vérnek
Elnéztem a járókelők párálló arcát
A testeket, előbb csak pontok voltak, majd egyre nőttek
Míg teljesen kitöltötték a képernyőt
Láttam az élet apró szusszanásait, mint a gázöngyújtó lángja, égtek
Láttam, amit általában sose: a félelmet, az éhséget,
 a verejték véres glóriáját
Láttam a magának valót, amint a magányosat kereste
Láttam a férfit női combhoz érni s fröccsent a vér
Láttam a nappal lángoló böszületét, amint a homokon kialszik
Sáskafelhőt láttam átszelni a láthatárt
Láttam erdőből kimerészkedő állatokat a tengerhez ügetni
Hallottam zajos légzésüket, a csordák fújtatását, a zsákmányt
 szétmarcangoló vadak bömbölését
Hallottam tengerimalacot ríni üvegbörtönében
Minden oly családias, közeli, élő
Minden a reggel kristálykönnyében fürdik
Minden oly kecses, mint az éjjeli tengerben növekedő szivacs
Én egyedül voltam, és egyedüli
Rádiólokációs szakaszvezetőként a radar képernyőjét figyeltem.

Egy mesztic vallomása (Confesiunea unui metis)

Amiért lábbal tiportak engem
És azt mondták, vadbarom vagyok
Hordd el magad, te mesztic
Amiért engedelmeskednem kellett, mert
Éjjel-nappal fenyegettek
Amiért én is megundorodtam saját magamtól
Leugrottam a szikláról, a tengerbe ugortam
De kupán vágott egy evező
Valaki egy csónakból kupán vágott az evezővel
Pusztulj innen, te mesztic, hátrébb
Te vadbarom, itt jön a Császár Hajója.

Gyere (Vino)

Gyere az állomások kongó termeibe
A huzatos, szemetes peronokra, hol az ingázók bóbiskolnak
A bevérzett, szelíd szemű váltóőr mellé
Gyere a földalatti folyosóra, hol jámboran tenyész
 a *saprofirum celestum*, vagyis a penész
Az apró ablakszemeken át úgy surran be a nappal
 mint alázatos élőlény
Gyere a nagy stadionba, hadonászni, üvöltözz teli tüdőből
Tombold ki magad, lásd a melletted állót zokogni
Gyere a sivár, elhagyatott grundra, hol a szél az úr
S a hangszórók bömbölése se ér el, ahol
Szamártövis tenyészik dölyfösen, csikorogva, zölden.

A hegy (Muntele)

Menta, fenyő és éter illata
A hegy és a sziklákön kígyózó út
Erdők, tavak, szürkülő homályban kúszó fellegek
Tiszta levegő, mint a talajvíz
Jóformán be se légzem és éget

Agyamból kimossa
A szavakat, a festéket, a fáradtságot, a nyomdagép szennyét
Minden, ami van, lemarad, városok, vonatok is
Akár a szedőgép zajában átvirrasztott éjszakák
Ma rólatok írok
Akik az utcán, autóbuszon, vasúton nyüzsögtök
És fehér tenyeretekben szorongatjátok e napot, mint
 egy zsákmányt.
Ma megéneklem a büszke szarvast
A fűrjet, amint esőtől csillog a szárnya
A rovarokat
Ma agy mosást tartok.

Forgácsillat (Miros de talaş)

Deszkarakást idéző forgácsillat
Hegyifaluból, a vízfűrész mellől; asszony a parton
Forgácsillat, az asztalos konyhaasztalt gyalul
Alacsonyat, egyszerűt. Kezét cirkula vágta le
Fekete bőr-műkézzel jár az utcán
Forgácsillat, hófehér deszkák
Mézgaillat, még a koporsók is illatoznak
Mielőtt olcsó lakk kerülne rájuk, akár a keresztek
Forgácsot köpik a gyalu, belecsavarja a levegőbe
Összevegyíti. Vén mester szundít rajta
Délidőben, elnyíló szájjal; inasa
Éjjel falusi lánnyal babázik
Forgácsillat; az élet lassan elvékonyul
Átlátni rajta, átütnek erei, csontjai
Minden nap lehull egy-egy forgács, lassan meggyűl
Rétegesen, lépteid elnyelő szőnyeg
Agy gőze, gerinc párája, forgácsillat
Hegyifaluban deszkarakás.

Tanulj (Învață)

Tanulj meg hallgatni, szól anyám, mert öreg
és sok mindent látott
Tanulj meg hallgatni, mondja nikkelezett kalitkájából
a papagáj
Tanulj meg hallgatni, vartyogja a béka a tó közepén
Tanulj meg hallgatni, recsegi a rádió s kenyeret pirít
Tanulj meg hallgatni, hebegi a ló, szemüvege mögül olykor
kilesve
Tanulj meg hallgatni, sugallja egy fej fölé függesztett szablya
Tanulj meg hallgatni, mondja a szörny, különben elvisz
az öregördög
Tanulj meg hallgatni, szól az öregördög
Elvégre ő is sok mindent látott már
Ő is vén és feladta a reményt
Hallgatok és ím, csak úgy reszket a testem
Hallgatok, és hallom, vacognak fogaim
Hallgatok és vígan vagyok
Itt, a vakondok szűk járatában, a vakondok hűvös agyában.

Vasreszelék (Pilitură de fier)

Sár és fémforgács, vasreszelék
„Nézz mán be a tizenegyes részlegre”, a szutykos sapkán
Egy pillanatra fölfénylik a por, majd kihuny
Bádogot kalapálnak. Hangok, rikkantások
Görnyedt test ütemes remegése. Ifjú farkasokon
Hegesztőszemüveg, óriás kesztyű
Munkaruha. Vasak halmaza. Növekvő
Fűszálak, miként a rozsdá. Egy sziluett fönt,
a csarnok hídján
Kreppruhás lány, a pénzügyi osztályról
Combjaait látva belesajdul
A hátgerinc. Mária áll a magasban
Áttetszőn, vizet iszik
Alumíniumbögréből. A vízben vasreszelék
Homok. A híddaru karmai között tartja ezt a napot.

Pihenő (Odihna)

Városszél; vakító fényben egy férfi hever
Levegőt szel a szitakötő szárnya
Elárvult akác napba lődözi magjait
Fényes nappal a férfi elalszik
Madár csőrében utolsót moccanó bogár
Az alvó félrebeszél, eltorzul az arca
Szél paskolja lehunyt szemét, az eső sósan pityereg
Kagylóba homokszem pereg
Városszél; madár libben a testre
Szárnyát a szemek fölé feszíti, a férfi moco-rog
Fekete tolla, fekete csontja
A város madara, semmi fölött billegő madár.

Micsoda (Ce este)

Mi a halál kérdezi a halál
Mi a ló kérdezi a ló
Mi a bestia kérdezi a bestia
Mi a jó kérdezi a jó
Mi a fény kérdi a szem a szennyes fénysugarat
 mustrálgatva
Senki sem tud semmit
Senki sem lát semmit ebben a bizonytalan ködben
Válaszolj, kiált rám a halál, a ló, a bestia, a jó, a szem,
 mi történik?
Képtelen vagyok válaszolni, a farkas gyomrából szólok
 hozzátok.

A nagy teremben (În sala vastă)

Az elektronikus számítógépek termeiben
Hol a levegő hűs, mint a talajvíz
A nagy repülőterek nikkelfalú csarnokaiban
Hol a terroristák bombái szunnyadnak

Kórháztermekben, hol a vér úgy buzog elő, mint a gázkitörés
A törvényszéki nagyteremben, hol az elítélt körmét rágja
A roppant közcsarnokokban, ahol csak élettelen, magányos
szám vagyok
A radarteremben, ahol a képernyőn vörös és fehér combok
látszanak
Az állomások várótermeiben, ahol a patkányok kitartóan
rágják
A hatalom tágas termében, hol a nappali örület
Egy aláírásra váró mappában lapul
A valahol elkezdődő, véget nem érő termék sorában
Mintha egyik szörny gyomrából a másikéba vándorolnék
Az ünnepélyes termék sorában, ahol paránynak érzem magam
és fázom
Mint egy szomorú állat, amely tenyeredből eszik
És némán hallgat, ha megvered.

Életkor (Vârstă)

Hej, élet, te szügyemben rejtező jaguár, de bolond valál
Mennyi halálugrást néztek ki belőled
Most meg szelíd alázattal kushadsz
Hej, élet, te szügyembéli jaguár
Hogy rezdültek pattanó izmaid, hogyan csillogtak
Combjaid, mint egy léglökéses repülő, remegő bőröd
Hogy rezdültek pattanó izmaid, hogyan csillogtak
Mekkora erőd volt, mily látásod, hallásod, tapintásod
Mi akkor eleven volt, most bágyadt csönd csupán
Hej, élet, te bőszen ragadozó
Keresztül-kasul kószáltad a földet
Mellkasod hogy nekifeszült a mindenségnek
Körmeid aranyba vonva ragyogtak
Most gyáván és nehézkesen heversz szügyem ketrecében
A fal mögött, ami vasrácsot rejt magába
Szájkosárral, elgyengült végtagokkal, megkopott
Bundádból alig néhány szál maradt
Hej, élet, szügyemben élő jaguár
De bolond valál.

Visszatérés (Intoarcere)

Még nyílnak a kertek a városszálen, ott élt a szerelmem
Nyáron nektártól kába méhek tanyáznak a meggyfák között
Augusztus volt, egy rozstáblában letepert az álom
Barátom fölött virrasztva, ki egy halálos vonattal
 végre átköltözött
Nem sejthetem, miért áll rajtam bosszút a mező
Mondják, hogy egyesek a fű közt ballagóban
 a messzeséget járnak
Mások egy madár bűvöletében se szó, se beszéd, égbe szállnak
S van, aki illatos szénában, dermedten alussza
 az igazak álmát
Jóságosan kuporognak a városszéli házak, ott élt a szerelmem
Most is szólítom őt, ostobán, átál az idő ködén
Pedig felnőttem immár, s látom, semmi se a régi
Míg ifjúságomból futja, bárhogya is félek, visszatérek én.

Az est (Seara)

A nedves tűzifa még senyvedőben
Akár az ing, az este ránk simul
Öltözz belém, öltözz halálba
Hol közelebb, hol távolabb állva
Sajgó bőrödre szórjál homokot
Rejtsd el a fűben izzó homlokod
Halld felfelé kúszó véredet az erek falában
A lovak ködbe vesznek a domboldalon
Égen a csillagok halkán dobognak
A bolygók is rendre a tengerbe hullnak
Kardcsörtetéssel zsoldos árnyak jönnek
Poros uszályukkal erdőt-mezőt befödnek
Csípőd beleborzong a közelítő halálba
Öltözz belém, öltözködj életünkbe
Hol közelebb, hol meg távolabb állva.

Ne haragudj (Nu te supăra)

Nevedet noteszébe írta
Az utolsó nő, aki beírja nevedet
Telefonnoteszébe
Rádesteledik, és ahogy állsz
A zöldes fényben, a körúton, lónak látszol
Ne haragudj, lónak
Cigarettdből szippantasz, míg ajkadra ég
Harsányan nevetsz
Integetve, miközben
A nő arca a tömegbe vész
Lődörgünk az utcán, a hó, mint holmi állat
Körülnyaldossa lábainkat
Ahogy állsz ott, lehajtott fővel
Lónak látszol, ne haragudj
Lónak bizony.

A páva szomorúsága (Melancolia păunului)

Szomorú estén egy páva rikolt
Nekünk rikácsol, a messzeségben
Bolond szépsége élesen sikolt
Csöndet s fagyot árasztó énekében
A kert fenséges lángokkal lobog
Magánya mélyén rikoltoz az árva
Tolla alatt szelíd vőlegény-szív dobog
Szépséggel verve készül a halálra
Mint megszaladó késpenge a hangokon
Dalolni kezd, de odatesz a dallam
A titokzatos, ártatlan rokon -
Áll elfeledve a kerti alkonyatban.

Erdő (Pădure)

Megjössz a hegyekből a nyári alkonyattal
A levegő, akár a menta, talpad elgyötörve
Zsebedben kéklő kökény; véred tuskéi
Elfehérednek a bőr alatt
Kezedben fénylő magot szorongatsz
Egy küklpsz égő fejét, a mindenség lelkét
A tűzmadarat, a foszfor-gyermeket
Örömdet
A rothadást.

Kilátás (Priveleşte)

A lépcsők tetejétől kezdődik minden
Azon túl a forró bádogtetőn
Napozó asszony fájdalmas képe
Látszik
A lépcsők tetejétől kezdődik minden
A kis ablakon túl
Üvegén át látni a lakótelepet
Zölden, kuporgón, fákkal tűzdelve, ágaikra
Leveleket és papírcafatokat aggattak
Minden a lépcsők tetejétől indul
A láthatár vonala, rajta robogó mozdony
Az ég vonala, vadászgép száguld odafent
A föld vonala, amin gyermek nyargal
Vonszol egy döglött madarat.

Még egy nyár (Încă o vară)

Bádogereszeken, betontetőkön
Málló cserepeken még egy nyár leszivárgott
A hivatalnok irodája földszínbe játszik
Már-már a földdel egyenlő, ő pedig
Kivénhedt, számolni tudó ragadozó,

Betéve fújja a várost: ennyi s ennyi fő, lakás
Sírhely, aszfaltos út, sínek kilométerei
Még egy nyár, zsidóvásár
Emberek, tárgyak, húshalmok a vágóhidak rakodóterein
A város verejtékéből lilomok nyílnak
Egy bolond hintóban képzelet magát, úgy dézsmálja őket
A szemetes nyikorgó taligája nyomán
A mai nap is megszelídül.

A szemetes (Gunoierul)

‘sten éltesse, mondja a szemetes, itt vagyok
‘sten éltesse, szól a szemetes, és hajlong
Pörög a fémpénz a levegőben, cseng-peng
Tenyerébe hull, ‘sten éltesse, mondja a szemetes
Hörög a gépkocsija, felszeleteli a levegőt
Öntöttvas billentyűkön játszik
Köszönöm, szól a szemetes, borongva
Szutykos, sovány, fiatal, borostája két hetes
Csillámló, földszínű, rikító kukákat görget
Vizontlátásra, mondja a szemetes és merőn néz
Pont a szemedbe, borongósan, majd eltűnik
A kukákat rejtő téglafal mögött
Leeresztett függöny az összegyűrt, szennyes élet
A nappal maradékai, a némaság előtt
Vizontlátásra, szól a szemetes és távozik
A gépkocsi hágsójára lép, viszi magával
A papírhalmokat, rothadt zöldséget
Gyűrt újságokat, a befejezetlen verseket
Egy lány elszakadt, véres ingét
Lapokat, amiket egyéves fiam tépdesezt
Cafatokra
Vizontlátásra, mondja a szemetes
Integető keze fekete madár
A város lánvájába süllyedőn, üdvöz légy
Mondja a költő.

Barát (Prietenul)

Ne haragudj, szól a barátom
Miután bicskáját hátulról a vállamba döfte
Ne haragudj, miután
Kiszakított egy csontot a hátgerincemből is
Ne haragudj, mondja ő, míg halántékomat simogatja,
vöröslik a vértől
Míg megtörli bicskáját a nadrág élén
Miközben egyre távolodik, már csak egy vérző pont talán.

Testek vakító napfényben (Trupuri în soarele orbitor)

Emberek a metróállomásokon, vasúti peronokon, lelátókon, utcákon
Tömeg, mindenféle arc, hangok, összepréselődő testek
A moraj messziről árad, hallom a nyitott ablakon át
Mint egy vízesést. Ujjongás, zúgás, hahota az aluljáróban
Gól! gól! gól! A levegőben robbanó szavak az égboltnak,
kupoláknak csapódnak
Roppant folyosókon hömpölyögnek, kihunynak és
újjászületnek, elvegyül félelem
És alázat. A kusza képernyőn sokszorosított arcok,
már-már egybevágó formák
Színesek, szürkék, planktonok a tenger roppant levesében
Eleven tömeg, lassú hullámvás, várakozás, meglepetés, eksztázis
A hatalmas pályán a labda átszakítja a perc zsenge burkát,
süvít, a lélegzet kihagy
Kenyér és játék. A gumiszőnyegre kiáll a nagy bohóc
Mozdulatokból és füstből terem szelíd, színes világot
Óriás, vetített képek között téblábolsz, az illúzió útvesztőjében
A látszatok terében. Arcok, gázok, sorok, amiket lassan
tapogat le a tekintet
Majd előhívja, dédelgeti a képet. A gépkocsi ablakából
nézem az utcát
Emberek vakító napfényben, óvatosan mozgó, gépies bábuk
Egyazon mozdulat, egyazon tekintet, mely az utcára mered,
a nagy hömpölygéstől kábán
Halmazok, számok, számjegyek hunynak ki, nyájak az időben,
az éjjel sötét kulimászába veszve

Kinyújtom a kezem, roppant körmeimmel kiragadlak a
végtelenségből, te vagy az, te vagy, te vagy
Vérem veszettül forr, lángol, világlik és füstöl
Kusza képernyőn elvegyülő arcok, testek a vakító napfényben
Elnézlek a végtelenségben.

Árnyékgép

(Maşina de umbre)

Árnyékom a falon
Szavak árnyéka az itatóson
Ereim vézna, lila árnya
Asszonyi árnyék a fürdőszobaaajtó tejüvegén
A víz árnyéka
A földön kúszó nappal árnya
Férfi és nő árnyéka, összefonódnak
A zene árnyéka
A kés árnyéka egy pohár vízben
Kutyaárnyék az autópályán
A téged merőn figyelő tekintet árnyéka, a félelem árnya
Árnyék nélküli tárgyak a sötétben, kieresztett karommal
Szürke bőrük feszül
A város árnyéka kiterülve az égen
Repülőgép árnyéka a vadászmező felett
A ragadozó árnya az őzsuta vérző nyakán
Az utcán csapatostól zsvajgó hangok
Mint kik börtönükből szabadultak
A szürkés-fehér képernyő, rajta homályos képek
A halál settenkedő árnya a mentőállomás alagsorában
A vers árnyéka, mely védtelen lángként a homokba fül.

Fütyörészel majd te is csöndesen

(Poem alb)

Egyedül meszelek, ez itt a festékszivattyú
Széthinti a sűrű masszát, ezek
A kezeim, melyek a fogantyúra
Tapadnak, ez itt a cső, melyen át
Hús permet zúdul a falra sörétként
Ez az utolsó emelet, ameddig az eget látni

Végtelen lakótelep, és pár madár
Lebeg az alföldi huzatban
Ez vagyok én, a férfi, aki meszel
Ez meg az egyéves fiam. Te is
Meszelsz majd egykor, pajtás
Neked is bosszantja majd az orrod a mész szaga
És te is ugyanúgy kened az új réteget
A falra, „ez hát az örökkévalóság”
Fütyöréssel majd te is csöndesen, miként
Ifjú öreged teszi e pillanatban,
Görnyedten a fénytől
Benned is feldobog majd e csöndes öröm
S míg meszelsz, hiszed te is, hogy a világ
Általad épül itt
A magasság tomboló viharában
Ha eljön az idő, kihajítod te is a régi újságokat,
a fölösleges könyveket
Néhány holmit őrizve meg, akárcsak
Jómagam erdélyi tanító apám után
Egy-két emlék, pár fénykép
Ócska borotva, California Silver az acélon, egy
Csomag dohos szivarka
Így lesz ám, fiam, ki egyévesen rúgkapálsz
A cikkanó fényben
Őrizd meg, kérlek
Emlékül ezt a verset.

Mócok gázlója (Vadul Moșilor)

Alkonyi víztükör fürösztí arcunk
Homályló erdők, mintha
Didergő nyájak, tülekedve
Az éjszaka termeiben
A vadul jajgató hegedű roppant
Rést hasít a csillagok között
A folyó a parthoz loccsan
Álmunkban útra kelünk
A néma dombokon át
A régi fák között, a vízen
Elúszó hattyútetemek

Lupsai ősz

(Toamna la Lupşa)

Fényverte dombon a házak
A retinán aranyba vonva
A szemhéj rése mentén, csapongva
Vakító krómmadarak szállnak

A pillanat hasító penge
Fagyos hidege agyba hatol
Érzem hogy sajog valahol
Fekete pókfonálon lengve

Távoli hang míg rátalál
Ébredő párja a hegyen
A fákban némán feldereng
A szelíd elhaló sugár

Egy marék áfonya

(Un pumn de afine)

Egy marék áfonya fehérlő háncskosárban
Ujjaim közt lepergő, síkos fekete
Gyöngyök, érzem, mily fagyos
Sötétség mélyén a kígyó szeme

Kései nyár emlékezem
Hegyi tisztáson ballagok
Áfonyát szedünk, s mint nyelvem hegye
Játékból talpig fekete vagyok

Akárha láthatatlan vad szuszogna
Akárha vérem hajt oda
Elmart kamasz, otthoni szökevény
„Soha szebb ősz soha”

Verespatak

(Roşia Montana)

A hegy színei szanaszét az égen
Az ég színei változékony, szél sodorta színek
Óriás árnyak, átkelőben a kaptató úton

Lehunyt szemed
Vaksötétjében a hely útiköpenyes szelleme, lovon
A köves ösvényen
Alburnus Maior
Holt rétegek, eleven telérek, vér és arany
Régi tárnákban a megfagyott pillanat, belőle telik ki a század
Felcsillantja a hűvös fémeket
A régi kocsmában, a füst mélyén hegedű sír
Gyöngyöző pálinka, agyagkupában
Hangok, házak a mélyben, időbe tűnt, emlékezetbe fűlt
Világ, Eldorádó

Függőhíd (Pod suspendat)

Drótkötélen függő híd a hegyifolyón által
Leng, inog, míg átlépdelek. Órákon át, mozdulatlanul, a mélybe
bámulva
Vízben a kövek, millió folyékony göröngy, belefájdul a
könnyező
Szem. Vízi zúzda
A fakerék sugarakká bontja a Napot
Az időt taszítja. A parton motorkerékpár
Ócska Simson. Fiú és lány követ dobálnak a vízbe
Szavak nélkül értik egymást. Lengőhíd
Deszkapallóra tűző nap heve
Pisztráng uszonya hasítja a vizet
Fűzfák, füvek. Lovas közeleg, a háttérből kiválva
A vászonra lép. Folt az égen vakító
Fényben. Foszló füst körvonala, kamaszkorom
Régi híd, korhatag.

Fehér láng (Flacăra albă)

Letűnt idő, kőbe fagyva
Alászálló ösvények a fehér hegyi lejtőn
Beomlott átjárók, vízesések, erdők
A levegőben kővé vált hangok. Lassan, felfelé
Míg az este előnti a fennsíkot s a városok belevesznek

A mindenségbe. Egyedül indulj
Húzd fel a hidat, tomboljon némán mögötted
A nap dühe. Egy időre felejts el mindent
Légy alázatos élőlény, csak érzékeidnek és ösztöneidnek
Engedj, azonosulj a tájjal, a láthatárral
A túlevelűekkel. Élj elhagyott kunyhóban
Fogyassz szárított húst, gombát, igyál hús hegyi patakból
Állítsd meg az órád. Figyeld az eget
Amint nagy ábrándok felhői borítják
Írd meg a tökéletes magány
Versét, fehér láng, elfogyóban

Egy állat (Un animal)

A nyitott ablakon át beszökken a házba a szürke század
Hatalmas állat, szőrös, szelíd, elcsigázott
Mellső lábaira fekszik és engem néz
Mellső lábaira telepszik és nevet
Pár pillanat, s vasfogait is fölfedi
Vérző állkapcsát mutogatja
Bendőm teli van hazug szobrokkal, mondja
Bendőm teli van hazug istenekkel
Testem szomorú láthatár
Hol együgyű sasok kóvályognak, karmaik odalettek.

Egyedül, képzelt szobában (Singur în încăperea imaginară)

A falon túl egy hang, majd egy másik, vízcsobogás
Eloltott fényű repülőgép
Fényszórók fúródnak a sötétbe, közelről átdöfik
Még süvít belé
Vonatfüttyök, csikorgó fékek
Mentőautó száguld a haldoklóval, közömbösen
Belépek az éjbe, mintha védőfüggöny mögé
Mintha füstben, nyomomat vesztem
A nappal lassan bevonta éles körmeit, megcsöndesedett
Dölyfös ereje odavan
A jelentéktelen események, e buzgó rágcsálók barlangjukba

Tértek, elült az eszelős nyüzsgés
Magam vagyok, képzelt szobában, agyam páncélja mögött
Semmi se moccan, csak a lélegzet, csak a vér
Csak az éjszaka apró, elektromos szikrák lyuggatta palástja
Lassan kaptatok a vers dombján, ődöngök az éjben. A szavak
Szédítő magasságból hullnak alá, távolról
Mint éjjeli madarak, a vasrácson gyülekeznek
Égnek, fénylő füst szállong, felszívódnak a légörvényben
Agysejtjeimben csupán a formájuk marad fenn
Csak a zuhanás, csak az árnyék.

Kicsírázott krumpli (Cartofi încolțiți)

Dermesztő pince, koromsötét
Egy fénysugár se hatol rajta át
Fekete éjszaka, akár a bálna gyomrában
Mint a barlangban, a pokolmélyben
Minden mozdulatlan, fény sehol
Mint alagútban, halad előre az élet, növekszik infravörösben
Zárt terekben fogatkozik, önemésztő, új formák,
 fehér burgonyainda
Furcsa, hallgatag formák, vak halak az óceán fenekén
Oxigénmentes élet
Kitartás, mondják a burgonyaindák, összefonódva a sötétben
Kitartás, mondják, egymáshoz egyre közelebb
Az elsötétítő papír mögött
Semmi se rezdül, fény sehol, se csillagok,
Se a ragadozók felizzó szeme, csak a csönd
Csak a penész, a hegyre kaptató rovarok
Kövekhez koccanó páncélzata.

A szem (Ochiul)

Szemem, annyi törvénytelenység után, most megpihen
Lecsukódik és alszik, kinyílik, könnyezik
Idegen nő combjára tévedt és megkívánta
Szembenézett az igazsággal és rajongott érte

Látta a szennyet és a gyémántot, és rájött, melyik másik
Elnézte a kelő napot, és látta alkonyatkor is
Az erényesek arcába tekintve
Látta a kőtáblák törvényeit, szerinte sántítanak
Legelt színorgiát és sugara átlépte a látóhatárt
Kétkelkedett a látottakban
Mindent megértett, az igaz fényt szerette
Szemem, annyi törvénytelenység után, most megpihen.

Röntgensugarak (Raze Roentgen)

Meztelen testek, nő és férfi teste a röntgenkészülék előtt
Most nem kívánják egymást a sötétben, fázósan ácsorognak
a hűvös sugarak özönében
„Mélyen lélegzeni”, mondja az orvos
Látszanak a bordák, a fehér és vörös zsigerek alig lüktető
Halvány körvonala, mint holmi élettelen hárttyák, reggel van
Emlékszem, ahogy a tengerből kibújtunk s mindjárt
egymást kerestük
Emlékszem, ahogy a szakadó esőben rohantunk
A hegyi úton, emlékszem a zenére
Emlékszem, ahogy orrlyukaim sivítva, vérzésig habzsolták
a levegőt
Emlékszem, ahogy tapintó ujjbegyeim legkisebb érintése is
lángra gyújtott
„Mélyen lélegzeni, mondja az orvos, mélyen.”

Tágra nyílt szemével (Cu ochii ei imenși)

A színész egyedül deklamál a tükör előtt
A képzelt publikumnak
A hangszórók magukban harsognak a nagy stadionban
A fűben egy fehér, piros és fekete tollazatú madár csupán
Anyám a fáskamrában, motyog magának
Az ósdi bútorok közt, amelyek apámat idézik
A papagáj, a vak ember, a tanár, a sarki boltos
Mind magukban beszélnek

Zengő hangokat nyel a nappal tölcseré, mintha óriás
Porszívó zsákja dagadna
Rétegesen lerakódó szavak, mint a homok
Mint a salak. A végtelen magányban
Karod kinyújtod, érzed a melletted lévő testet
Nézed, pupillád pupillához ér, félresiklik
Test test mellett, szorosan, utcák
Növekvő lármája
Tanulj meg hallgatni, kérlel asszonyom
Tágra nyílt, nyirkos szemével
Vékony és jéghideg nyakával
Pillantásával, melytől felragyog e szennyben úszó este.

A játszma (Jocul)

Ez az igazság, ifjú barátaim
Egy évtized háromszáz költőből
Választ ki egyetlen egyet
Ugye, halljátok a nagy tétek zaját, az érmek csörögnek
Fej vagy írás, fej vagy írás, fej
Nézzétek, a rulett tűje mint szalad, *les jeux sont faits messieurs*
Nézzétek, a nagymester föltartja egyik kezét
A másikban szónoklattant szorongat
Áll az urna előtt; kétszázkilencvenkilenc fekete golyó
Csak egy a vörös
Előttünk a végtelen mező, rohanunk
Bolondul lüktet a vér
Éjjel-nappal írunk
A mező szélén az Enciklopédia vár
Csak egyetlen üres lapot benne, ezért mondom
Ne orroljatok a Kritikusra, ő csak egyet tud
Fej vagy írás, fej vagy írás, fej
Nyugodjatok meg, jó költőtársaim
Egyikünk, ha kidől, katonás kefefrizurával ott terem a másik
Versével a hóna alatt vágta fog
Ez az igazság, jóbarátaim, a század
Háromezer költőből választ
Egyetlen egyet.

Várj még (Mai așteaptă)

Türelem, vers, várj még
Két gyermek ül a vállamon
Mint tündöklő szárnyak
Könyörülj rajtam, vers, türelem
A rugó, az óra fájdalmasan szorítanak
Fújtatva loholok utánad a villamosok közt
Kenyeret vásárolok, pörölök
A díjbeszedőkkel, várom
A gyűlések végét
Még túrjél, vers
Egy órát, egy napot, egy évet, egyszerű firkász vagyok, a nap
Sebezhető pontom, édeskés, akár a rétes
Gépek bögnék, mint a felnyársalt madarak
Iszkolok a lépcsőn, hajam lobog
Feléd szaladok, gyorsan megsütök két tükörtojást
A tűzhelyen, Arisztotelész úr szerint
„A mozgás örök”
Gyermekek zöld labdája pattog a sétány kavicsán
Türelem, vers, még várjál...

Térben lebegő város (Orașul plutind în spațiu)

Plakát, egy csésze tea, telefon, hamutartó
Lapok, könyvek, fényképek rendetlen halmaza
A hosszú folyosón árnyék, a gépirónő
Telexen jött hírek, nehéz szagú ólom a szedőgépben
Cikket írok, s hirtelen kerekedő falevélillat
Levelek az utcán, a házakon, hej, emlékezik a vérem
Szaga, akár az ázott leveleké, az iszapé,
a tavakon át sikló vad szeleké
Rőt állat vergődik a fűben
A magasfeszültségű vezetéken madár szenved,
a szuperszonikus
Repülőgép megsemmisül a légkörben
Színpompás képek a retinán, olykor felizzanak,
álmomban zöld hegyet láttam
A forrongó vízesés párállva a mélybe zuhant;

meztelen felsőtesttel
Átúsztam a tengert. Lassan megjön az éj,
a vadállat felizzó szemei
Kitapogatják a vasutat. A város a térbe libben
Kinyújtom a kezem, fénylő gömbként tűnik el a felhők
mögött
Fázom is, nem is, füstölgő szavak, cikket írok
A reggel kajütblakán friss újságok záporoznak alá.

Fényzár (Lumina torențială)

A reggel, akár egy tengeri hullám, oly friss, erős
Testem lágyan elomlik a fényzár ostromában
Még minden oly zavaros, mint búvárnak, a mélység,
mint érzéstelenítéskor a zúgó halánték
A nappal villámgyorsan átzúdul az utcákon,
mint a légörvény, előtör
Élek. Élni fogok. Újabb nap rakódik életemre
Testem lebeg. A test kardként hasítja a levegőt
Mindent külön érzek, fájdalmasan, felajzva
Az űr már messziről bűzlik; cementszag, a halál szaga
És ez a bágyadt szem, fakó retinával
Hogyan tobzódik a záporozó fényben
Hogyan nyeli a formákat, lubickol a színekben, hogyan
könnyezik
A hátgerinc, mint egy hiéna, szimatol, ugrásra készen
Élek. Egy asszony kél át az utcán, eszembe juttat valamit
A reggel, akár egy tengeri hullám, oly friss, erős.

Egy vers (Un poem)

Mit írsz? kérdi ajtót nyitva a gyermek
Verset, felelem, egy verset az alkonyatról
Miért épp az alkonyról? kérdezi, olvasólámpám
Fénykörébe lépve. Mit írsz? kérdi asszonyom
Ablakot nyitva, s beereszti a huzatos levegőt
Egy verset, mondom neki, verset a magányról

Miféle magányról? kérdezi
Kilép a lámpa fényköréből. Mit írsz? faggat apám
A folyosó homályába veszve. Verset
Egy verset a halálról, válaszolom
Hogyhogy a halálról? hökken meg és zokog
Mit írsz? érdeklődik a szomszéd, a díjbeszedő
A boltos és a bürokrata. Mit írsz? kérdezi
Főnököm, míg a nap eseményei
A nyomdagép tölcserébe hullnak. Verset, egy verset, mondom
 nekik
Verset a csendről. Miféle csendről? szól asszonyom
Csend még álmunkban se létezik
Sikoltozol, és azt mondod: hagyjál, hagyjál.
 Nem szeretem az alkonyt
Szól a gyerek. Szobámba térve
Kuporgok a sötétben, elalszom, és senkinek se jutok az eszébe
Ha egyedül vagyok, fehér és fekete lovakat látok
Egy fehér lovat és egy feketét, így az apám.
 Torkig vagyok a halállal
Mondja az orvos. Mindennap meghal valaki
A cementasztalokon sokan fekszenek, kiterítve
Míg a rokonok értük jönnek. Sose szólsz semmit, mondja
A szomszéd, nem hallom a hangod. Hallgatok.
 Lassan elfogynak a szavak
A csendről, az alkonyatról, a magányról, a halálról.

Szavak (Cuvintele)

Bársonyos, selymes pelyhek, azbeszt- és cin-foszlányok
Jégszilánkok a földalatti vezetéken
A vénákon, verőereimen, a vérben
Szálak, huzalok, fénybe vesző sávok, sötétség
Villamos impulzusok, mágneses mező, csíkok
A porban, a kőzetben, a ködben, a vasban
Fénylő élőlényekként kergetőző szavak
Drótokon, óceánközi vezetékeken át
Halkan fecsegve, lecsifocs, locsifecs
Zizegve szanaszét görögve, mint hús sötétek
Szelídek, gyávák, számonkérők, buják
Szavak, kihunyó elektromos lángok

Nyomukban finom korom
Ritkás fuvallat, rettegés bódulata
Szavak, apró fehéregerek, szaladnak, körmük kopog
Szelídek, gyávák, számonkérők, buják.

Tűzbe néző

(Spectacol al focului)

Lángoló benzinfolt az aszfalton, a sötétben
Egyre áttetszőbb, illó teste
A levegőbe vész. A földgáz halkán sziszeg.
A kályhán, tavirózsa az acélos fényben
A szesz, a szesz kék lángú fuvallat a kávé-ibrik alatt
A szeszfőzőben, gyepszőnyegen
Öngyújtó csöppnyi lángja a sötét folyosón
Felfénylik tőle egy asszony arca, árnyak lobognak
Sátortábor a végtelen mezőn, repülőgépből nézve
Láng a kőolajfinomító fölött
Fények az éjben, reflektorok, ablakok, lámpások
Fény özönlik belőlük, szerteszt
Fekete gömb, benne felaggatott fények
Lángok, szikrák, foszforeszkáló csíkok, lüktető pillogások:
A fény óriási mágnes a sötétben, érzi ezt
Testem, a tűz mellé húzódik, újraéled
Rovarok táncolnak az utcalámpán, bűvöli
Őket a fény, a vadállat is a rőzsetűz közelébe bűvik
Együgyűn bámul, nyújtózik a melegben, belealszik
A dombrol elnézem a várost, égő kőolajkút
Az éjszaka heves vízsugarai eloltják
A tűz, a látvány; közelebb, közelebb, én magam is
Merő egy láng vagyok.

Arckép

(Portret)

Ez itt a költő, a saját lábán
Ha az utcán jár, könnyen összetéveszthető
A házgondnokkal, a rikkancsal
A civilbe öltözött rendésszel

Ő az írógép
Az éjszaka zakatája, ami az öregek idegeire megy
Ő a bolond
Ő a szavakra vadászó bolond
Ő a lantfarkú madár
Ő nyájas, hallgat, megért, lát, érez
Ő az írógép
Járkál az utcán, ahol könnyen összetéveszthető
Pedig inge alatt töltényheveder, szavakkal, roskadásig
És nem kegyelmez, nem kegyelmez, nem kegyelmez.

Az élet infravörösben (Viața în infraroșu)

Körülötted erős fény, a tárgyakon felizzik
Kiemeli őket a sötétből
Lüktető formáikat az égre vetíti
Színpompás világ ingerli az érzékeket, megvonaglik
Az illúzió gépezete, tökéletes színjáték, színészekkel, tapssal
Amit nem lát a szem, infravörösben esik meg
Csak a hús, az agyhártya érzi, a vakon zubogó vér
Sugarak és árnyfoltok barlangvilága
A méhlepény mélyén, az eredendő semmiben
Vörös-fekete világ, ismeretlen erőkkal
Gőzökkel, hősugarakkal, jelekkel
Szokatlan formák születnek, kimúlnak, lebegnek az utcák,
a házak felett
A szobákban; a tárgyakhoz tapadnak
Érzi őket a hátgerinc, egyensúlyozó patkányok
a nikkelezett korláton
Sikló denevérek a csöndes homályban
Az élet infravörösben; égnek kis molekulák
A sejtekből apró gőzpamacs száll
Bőröd szikrázó elektromos csíkokat hagy maga után
Kiereszti szépmívű karmait a szív
És üvölti: élek!

Csöndben

(În liniște)

Csöndben, a pince kulcsolt kezű boltívei alatt
Az ódon fal tövén, hol gördülő
Vízcsöppek fénylenek verejtékeznek a föld
Egyedül, halántékra szorított tenyérrel
Azonnal meghallod a felpolcolt alma
Lágyan moccanó neszét amint
Friss fenyődeszkán forgolódik
Cikkan mint sok-sok
Hűvös harang, lebegve
Miként a köddé váló lelkek
Almák, lüktető nagy, vörös vértetek
A téglaboltív alatt, almák
A szénában, roppant súlyosak
Almák, vékony dér páncéljába vonva
Bennük még lüktető gyermeki lelkünk.

Fekete méz

(Miere neagră)

1.

Fekete méz, te keser-édes
Nyelvemhez ér s már istenedek,
Fény aprította árnyékszeletek,
Múlóban a nyár, elhagyni képes.
Fatörzs mélyén vadméhek odva
A füst a rajt jól tova úzte.
Levelek, ágak fúlnak a tűzbe,
Gömbölyű forgács gyúl ma halomba.
A kas lepusztult, tünedezőben,
Kezem a lép után matat.
Keser-édesség a nyelvem alatt,
Fekete vadméz, istenedőben.

2.

Fekete méz, te keserű-édes
Mennyei íz a nyelvem hegyén
Árnyékot szabdal a déli fény
Micsoda nyár, furcsa és véges

Vadlépet rejt a korhadt fa odva
A bolyt ki tudja mily füst úzta el
Avar fölött az égő ág perel
Szilánk dől a fejsze szerte dobja
Málladozó lép romló telepe
Kezem a maradék viaszra téved
Nyelvem hegyén, te keserű-édes
Mennyei ízű vadméz, fekete.

Pisztrángászat (Pescuit de păstrăvi)

Kezeimet vállig a vízbe merítettem
Vérem megfagyott, meztelenül gázoltam a hegyi folyóba
Bőröm fénylett és gőzlött
Belesajdult lassan a sodrásba
Ámuló szemem a víz alatt kinyílott
Vakító kavicsok, áttetsző anyag
A folyónak hőszege volt
Iszap, kökény és menta illata
Kőre fonódtak ujjaim
Fehéren, bársonyosan, lesben állva
Véres kamaszkezem
Tapintásra, szorításra, fogásra készen
Vadászó ragadozó voltam
Gyöngyház karmaim közt a zsákmány
Sebespisztráng, pikkelye fényes
A hegyekben elolvadt a hó
Ártatlan kegyetlenséggel
Néztem elhaló vergődéseit
Mellemre, hátamra szórta
A freccsenő víz véres cseppjeit

Színes kenguru (Cangurul roz) *Részletek egy ciklusból*

Apám kezében a kezem
Mintha játékbabáé volna
De azért apám büszkén fogja

Hasonlítunk, kétségtelen
Hozzáérek, rögtön megérti
Mintha szólnék, mintha játék
Kötne, láthatatlan láng ég
Ujjaink között, mindörökre
Apám kezében – a kezem
Hazafelé, míg tart az álom
Égi utakon, csillagáron
Zsendülő búzaföldeken.

*

Fényben állt minden, akár egy álom
Ablak, ház, udvar, gyümölcsfák, az ég
Félig lehunyt szemmel is látom
A titkok titkát, míg hív a messzeség
Elbódított a füvek illata
A kút fölött rengett-ringott a pára
Éreztem: minden a maga helyén
Ősidőktől mintha tükörben állna
A lépcsőt mászva körbenéztem én
Nyíló ablak a végtelen világra
A föld s az ég felkélő peremén
Házunkból vezetett az út a határba
Azon túl meg, inkább csak sejtelem
Falu, az erdő, folyó, hegyek, a rét
Homlokom mögött születő világ
Távcsőben látott ezüstös, tiszta kép.

*

Fehér iszákban édes, ropogós
Egy feketében pedig vadcseresznye
Nagyanyó vajha hozzánk érkezett
Ünneplőt öltött, úgy cipelte
Kora reggeltől az ablak előtt
Az utca hosszát lestük, jön-e végre
Versenyt futottunk, ki nyisson kaput
Azt kapja föl elsőnek az ölébe
Alma- és szénaillatot hozott
A hegyi faluból, hol zúg a fenyves
Fehérlő, érdes, gyöngéd tenyere
Fejem búbja, homlokom fölött repdes
A házba lépett, mi meg utána-
Zúdultunk, repeső szívvel, lelkesen
Vezettük a hús tiszta szobába

Kíváncsiskodva, szájtátn, csendesen
Körülültük, mint kotlót a csibék
Türelemmel, hadd pihenje ki magát
Elnéztük hosszan, amint kibomlik
Az otthonról cipelt két nehéz iszák
Nem kellett nekünk immár semmi sem
Mást se láttunk lábánál tülekedve
Fehér iszákban édes, ropogós
Feketében keserű vadcseresznye.

*

Csíkos csergébe bugyolálta testünk
Két bivaly állt a házunk udvarán
Sötét bőrük fehér páráit lestük
Az éj füstje fölöttük lobogott
Beleborzongtunk hűvös harmatába
Kapu nyílt és a bivalyszekeret
Ballagni hagyta egy távoli világba
Vasárnapon, egy szekér s rajta mi
Kölykök, kik titkon nem alusznak éjjel
Egy hegyi faluból mentünk virrasztani
Egy vásárba, mely álmainkban vész el.

*

Ha letépem, a kis virág
Kezemben fáklyaként világol
És minden ragyogó sugártól
Fényesebb lesz a napvilág
Ablakomban szépen lobog
Gyermekkorai éjszakákon
Varázsgömb, benne magam látom
Akkor is, ha ébren vagyok
Remegő színes csillagom
Mint egy hegedű, bűgva zengett
Éjszaka ma is megijeszthet
Illatától nem nyughatom.

*

Gyermekként színes kengurum vala
Ablakom mellett strázsált egymaga
Álmából nyíló szeme sugara
Mintha a létbe tért volna haza
Úgy néztem őt, rózsaszínű vala
Markomban óvtam, ne essen baja

Levél remegett, ághegy csillaga
És néztem, néztem őt ábrándosan
Gyermek voltam, s egy kengurum vala
Az ágyam mellett strázsált egymaga
És útra keltünk ketten néhanap
Hegyeken-völgyeken át, hallgatag
Valaha színes kengurum vala
Széltől is óvtam, ne essen baja
Gyermek voltam, rügyező rózsafa
Virágos ablak málló illata.

*

A varázstóra emlékszel-e még?
Míg szürke fák hajoltak rá a jégre
A hulló hó hűvös arcunkra ér le
Pedig gyémántot szór reánk az ég
Gyermekkorunkban, világ kezdetén
Egy égi tó jegén, sorsunkra hagyva
Szelíd, földöntúli arcunkra fagyva
Buzgó örömként világlott a fény
Mint ki selyemre, úgy léptünk a hóra
Ezüst szánok száguldoztak velünk
Netán az Északi Sarkra megyünk
Gyöngén verdeső szárnyakon suhogva
Te hótiszta tükör, gyermekkorom
Jégtáblák között, Nansennel, kutyszánon
Fagyos gyöngyök gyűlnek egyre a számon
Hull, csak hull, s hogy mióta, nem tudom.

*

Anya és apa fényképről néz le rám
Anyukám hószín fátyolruhában
Szürke öltöny és kalap van apukán
Szombat este volt, így mentek bálba
Még sose kísértük el oda őket
Alig-szülőket alig-gyerekek
Egy titokzatos hegedűhang mélyen
Búgott a víg, bársonyos éj felett
A táncteremben sok-sok tükör kéklett
A csillogó gyertyatartók között
S mint ki álmok palotájába tér be
Borzongva léptük át a küszöböt
Gyerekként a fal mellett, vigyázzban
Szédülve forgott velünk a világ

Tangó, valcer, táncoló fiúk, lányok
Sodorták messze anyát és apát
Sok selyem, fátyol, csipke suhogott
Villogtak kékes tükörkeretek
Anyáékat így látjuk álmainkban
Alig-szülőket alig-gyerekek.

*

Mezítláb jártam sok-sok nyáron át
Melengessen a föld, a füvek selyme
Kiszaladtam a rétre, surrogott
A tarló, mintha súrlókefe lenne
Az úti por bársonya rásimult
Talpamon át a nap melege áradt
Mint bolygó árnyék keringett az ölyv
Prédára lesve, kiterített szárnnyal
Feledtem mindent, vonzott a berek
Hegyipatak, a sok merész kanyarral
Vizébe léptem, lángra gyúltam én
S tűzként sodort, a fodrozódó habbal
Lábam egyre csak síkos kőhöz ért
Közöttük fürge pisztrángok cikáztak
Csöndes fűzek és juharfák alatt
Vize ma is csobog, mossa a gátat
Nyáron mezítláb jártam mindenütt
Talpamon át a nap melege áradt
Izzó gömbje prédára lesve ring
A falu fölött, kiterített szárnnyal.

*

Cseresznyefák közt egy madárijesztő, seregélyek réme
Rajta nagyapó bő és molyette
Régi posztóruhája
Tán még viselte fiatalon. Most ágak között
Csüng, belseje csupa szalma
És vigyorog. Szörnyűség, borzong nagyanyó
Öltöztetnéd másba
Mintha téged látnálak odafönt
Nagyapó kuncog. A madárijesztő
Karjával int, a seregélyek tovaszállnak
És a piros cseresznyék tavasszal
Érnek.

Egy száradó ruha

(O rochie întinsă la uscat)

Még érzékelnem tudom a szépet, ott látom
Az alvóváros koszos tömbházai közt
A lepusztult erkélyeken vagy a penészlepte lépcsőkön.
Mindig van valami szép e szomorúságban,
Egy színpompás részlet, egy nyugis hang
Egy libbenő függöny, egy száradni
Akasztott ruha, az ajtó alatt beeső fény.
Több van, mint az újgazdagok
Barnára, narancsszínűre, vörösre pingált
Egészségtelen villáiban,
Több, mint a cigányvajda palotáiban,
Több, mint a Népek Háza giccses csarnokaiban,
Gipszcirádái közt az Agyonlőtt szelleme kísért.
Valami szelíd és szívzaggató ami a külvárosokban pislákol
Meleg, sugárzó élet.

Majd megajándékozom

(O să-i fac daruri)

Rajokban, miként muslincák a szeszre, sűrögnek a lányok
Pénzes pasasok körül, kik társadalmilag is jól szituáltak.
De nekem, amilyen én vagyok, nem jutnak hosszú lábú szőkék.
Sem kék szemű barnák, a közönségkapcsolatok karáról.
Az úristen számomra egy szerencsétlen asszonyt rendelt
Aki beállít szombatoként, kitakarít és főz rám,
Elkínzott, jótét lélek
Ki örömét leli az egyszerű dolgokban
Mindenfélét mesél a vidéki életről
Oly szelíd hangon, hogy olykor elnyom az álom
Ő magába roskadva üldögél a karosszékből és kötöget.
Félek, hogy e másodkézből való nő szeret engem
És nehéz elviselnem ennek a gondolatát,
Pedig hát magam is csak egy másodrangú férfi vagyok
Úgyhogy egy szép napon megajándékozom
És remegő hangon így szólok hozzá: többé ne jöjj!

Szelídnek tűnik az éjjel

(Noaptea pare blândă)

Ablakomból nézve szelídnek tűnik az éjjel
A hárs kinyílt a szökőkutak locsognak
Magányos gépkocsik, motorosok húznak el ki tudja merre
Majd csönd lesz és egy álmot hozó szellem
A házakra telepszik. A verandára lépek
A vén díványra telepszem, nyugtázva: ez hát a boldogság
Elüldögélni szemernyi nyugtalanság nélkül, szunnyadozva
A nagyvárosi homályban, s függöny
Boruljon mindenekre. Tekints önmagadba,
Békülj meg életeddel,
Ne gondolj semmivel, habzsold a pillanatot,
Lebegj mint szélsodorta levél,
Apró hullámok hátán, a néma tavon.
De hirtelen felizzik egy reflektor, fénycsóvákat eregetve
És egy másféle világ bújik elő a föld alól
Patkányokkal, kóbor ebekkel,
Szemétben guberáló koldusokkal.
Oltsátok el a villanyt! kiáltok.
Oltsátok le a villanyt! mondom azoknak
Akik az igazságot mutogatnák nekem.

Melanie

A szomszéd lakásból hegedűszó hallszik
A hangok futama Mozart
Hegedűversenyét (KV 216) idézi
Tudom is, ki zenél: egy lány, a neve Melanie,
Oly szép, valahányszor látom, a könnyem is kibuggyan.
Így telnek-múlnak néhány éve
A hosszú téli esték. Kikapcsolom a tévét,
Őt hallgatom és mintha a kedvemért gyakorolna.
Bevallom szeretem, bár szinte-szinte megöregedtem,
Nem is illendő már, ideje a szívemet bezárnom,
Veszteg maradni és napjaimat számlálni.
Mégsem teszem; ágyamra telepszem, kezem a mellemre szorítom
És áttűnési gyakorlatokat végzek
Így jutok be szobájába, láthatatlanul,
Mialatt Melanie Mozart hegedűversenyét (KV 216) játssza.

Küküllő (Târnave)

Fekete szőlő bús szeme
könnyek a szempillák alatt
az ősz gerezdes szelleme
sok szivárványló gömb marad
szénába rejtett fürtjei
illatát távolról megérezed
szemed a határt kémleli
nyomát élő és holt levélnek
a hang oly tiszta illanó
üveg mélyén csendülő s elhal
ablak mögött birsalmaláng
deres fénye játszik a nappal
az alma hús halomba gyűl
parázsló gömbök hamva mállik
a kertben kiterít az ősz
mindent mi selyem fény és árnyék

Az isten jár-ke (Dumnezeul vine și pleacă)

Annyi megpróbáltatás után, becsapottan, elhagyva, elárulva
Egy lépésre a haláltól, íme magamra,
Csakis én, az üres ház és a Jóisten pislákolása
A bordáim között. Ha elgondolom
Az Úr a legfontosabb; a többi pelyva
Mit elvisz a víz. De a Jóisten jár-ke
Annyiféle ember szólítja, annyiféle helyre
Megy vigaszt vinni. Én meg hozzá kiáltok
Uram, ne hagyj el! Tél van és hideg,
Bealkonyult és én szinte-szinte megöregedtem,
Nem hiszem, hogy kibírnám nélküled!
Ő meg azt mondja: miért siránkozol, te kishitű?
Hiszen nem megyek el, mindig veled vagyok
Elég az ablakot kinyitnod,
Én vagyok ott, aranyló fényözönben.

Cseke Gábor: „Vagyok a kicsi gépezet...”

Valamivel az ezredforduló után, két könyvet is hozott a posta. Feladójuk egy és ugyanaz a személy: Mircea Florin Şandru, bukaresti költő.

Kissé eláll a szavam.

Pár nappal előtte hívott ugyan telefonon és jelezte, hogy sikerült kiadnia két új kötetet, amelyekből kötelességének érez nekem is juttatni egy-egy példányt, talán beléjük lapozok, s aztán ha nincs rájuk szükségem, el is dobhatom őket.

Majd csinálok nekik helyet, esetleg megválok más könyvektől – replikáztam vissza, lazán, ahogy fiatal korunkban froclizni szoktuk egymást.

Mármint én Florint, mert ő inkább tiszteletteljesen, a némileg idősebbnek kijáró alázattal szólított meg, még akkor is, amikor már egyfajta alkotói közösségnek lehetett kettősünket nevezni.

Most meg ilyen dedikációkat enged meg magának:

„Ajánlom ezt a könyvet, megbecsüléssel és elismeréssel Cseke Gábor költőnek, azon roppant kevés remek ember egyikének, akit életemben ismertem”.

Soraiból messzire lerí a megindultság öngerjesztő pátosza. De meg a hamis dicséret kénköszagát is bűzleni érzem a háttérben, ennek ellenére mindig jóérzéssel olvasom el őket, valahányszor kezembe veszem könyveit.

Kapcsolatunknak története van.

Amikor a Kriterionnál 1988-ban fordításkötetem jelent meg Florin válogatott verseiből, egy, a szakmát éppen tanuló ifjú riporter mindjárt ki is faggatott: miért éppen Mircea Florin Şandrut választottam ki a sok-sok élő román, s nem egyszer márkásabb nevű költő közül?

– Véletlenségből – válaszoltam hirtelenében. – Fiatalabb korunkban, az ifjúsági szervezet vezetőségében rengeteg gyűlésen kerültünk egymás mellé, eközben beszélgettünk, ismerkedtünk. Ő a bukaresti diáklap, a *Viața studentească* egyik vezető szerkesztője volt, az is hetilap, az *Ifjúmunkás* is, volt hát elegendő közös témánk, elfoglaltságunk. Kezdetben egyszerű udvariassági gesztus volt részemről tőle fordítani, elvégre valahányszor egy-egy kötete megjelent, szintén merő udvariasságból mindig dedikált egyet számomra. Beléjük olvastam, megragadott a hangvétele, majd egyre több versét kedveltem meg, ültettem át. Amikor *A nagy teremben* c. fordításkötet gondolata megszületett bennem, már mintegy két tucatnyi Şandru-vers fordítása állt a hátam mögött.

A következő riporter kérdés azt firtatta: mégis, mi fogott meg ebben a fajta költészetben, hogy bemutatásra méltónak tartsam a magyar közönség előtt.

- Életközelsége – válaszoltam –, egészséges szellemi nyitottsága. Şandru az élet, a mindennapi apróságok átlényegítésének költője: nem ködösít, nem használ artisztikus, művi elterelő hadmozdulatokat, cseleket. Úgy írja a verset, mintha olyan kavicsokkal játszana, melyek pontosan illeszkednek egymáshoz. Ezt az illeszkedést egy teljesen más nyelvi megközelítésben újrateheremteni, izgalmas feladatnak bizonyult.

Hogy mennyire volt igazam és mennyire nem, az idő majd eldönti: a művek elérhetők könyvtárban, interneten.

Rendkívül hálás volt ezért a fordítgató gesztusért, bár maga sem tudta, hová tegye, nem fért a fejébe az, hogy ha én tőle nem kaptam semmit, akkor én miként vagyok kapható ilyen nem mindennapi cselekedetre irányában. Beszéltem neki belső kényszerről, meg arról, hogy mialatt verseit átültettem anyanyelvemre, magam is rengeteget csiszolódtam poétikai iskoláját gyakorolva, újrateheremelve, imitálva.

Ugyanez a furcsa megilletődés fogta el, amikor meglehetősen erős presszió alá vettem és már-már szabályosan belehajszoltam, hogy írjunk közösen egy verses könyvet a gyermekkorról.

Az elgondolás részemről több mint kézenfekvő volt, minthogy szerkesztőként rengeteg fénykép került az asztalomra, amelyeket egy kicsit a magaméinak is tekintettem. Az összehordott képhalomból közösen kiválogatunk ötven, témába vágó művészfotót, majd naponta – hogy az erőltetett ritmusból-ihletből ki ne essünk, illetve ki ne fogyjunk – hol az egyikünk, hol a másikunk szállít hozzájuk egy-egy verset. Amikor az ötven kép mellett ott lesz az ötven vers, kölcsönösen lefordítjuk egymás munkáit – sajnálatos egynyelvűsége miatt váltig szabadkozott, mire nagylelkűen elvállaltam a nyersfordítást a számára, hogy ezzel is átlendítsem a magyar nyelvi fogyatékoságán – s mindkét nyelven kiadjuk.

A terv egyszerű és szép volt, lelkesítő, különösen azokban az időkben, én magam a szabályokat betartva el is készültem a részemmel, elkészítettem Florin verseinek fordítását, sőt átadtam neki a saját verseim nyersfordítását is.

Egy hét múlva ígérte a végleges kéziratokat.

Aztán hirtelen közbejött a rendszerváltás, amely durván megszakította a közös alkotás addigi békés ritmusát, s talán a rítusát is. Továbbra is találkoztunk, de őt is, engem is teljességgel felszippantott az újfajta, a szabad újságírás kényszerítő forgataga: Mircea ráadásul mindjárt a román ifjúsági napilap szerkesztőségi főtítkára – amolyan túlterhelt mindenese – lett, s pár év múlva kényszerűségből, magam is osztoztam a muszájherkulesi sorsban.

Teltek a napok, a hetek, s mind kevesebb szó esett köztünk a már-már befejezett kötetről, s amikor már végleg reményemet vesztettem, hogy egyáltalán kihordjuk-e még a közös gyereket, váratlanul azzal keresett meg, hogy ha meg nem

haragszom, ő a saját verseit kiadná külön, mert a nyersfordítások ellenére is képtelen arra, hogy kellő szinten lefordítsa az én verseimet. Próbálta, de egyszerűen nem megy, és kész. Értsem meg...

Haragudni nem haragudtam, nagyon keserű lett viszont a szájam íze, de azért szabad kezét kapott saját verseit illetően, hiszen a közös egyezésen kívül semmilyen jogom nem lehetett fölöttük, meg aztán azzal vigasztaltam magamat, hogy azok a versek egy konkrét képvilágra tapadva születtek meg, s bár önmagukban is élnek, valódi hatásuk csak akkor lenne, ha beilleszkednek ama közös szintézisbe, melyre egymásra hangolódva valamikor elszerződünk.

A Mircea versei később részei lettek egy akármilyen kötetének, én meg váratlanul, jó pár év múlva segítséget kaptam Andrasew Iván budapesti írótól, aki meglátta költői kalandunkban a fantáziát, és mert elszánt szorgalmazója és gyakorlati művelője a könyvdigitalizálásnak, internetes kapcsolatunk segítségével elhelyezte – magyarán: megjelentette – a könyvet a világhálón. (Bárki megtalálhatja, ha egy keresőmotor ablakába beírja a fura könyv még furább címét: *Színes kenguru...*)

Az ezredfordulóig Mircea Florin Şandru hosszú éveken át csupán emlék volt a számomra. Egyik napról a másikra, szinte észrevétlenül odahagyta a sajtóházban működő szerkesztőséget, ahol dolgozott, így megszakadtak találkozásaink természetes körülményei. Arra hivatkozva, hogy nyugdíjas éveire szeretne összegyűjteni néhány jól fizetett esztendő, elszegődött a parlament sajtóosztályára előrehátra mozdítónak, tisztviselőnek, névtelen csinovnyiknak.

Váratlanul bukkant fel újra, ama bizonyos telefonhívással és a két dedikált könyvvel.

Elmesélte: az interneten szörfözött éppen a parlamenti irodájában, s kíváncsiságból a keresőprogram ablakába beírta a saját nevét. A program elsőnek éppen a *Színes kengurut*, közös kötetünket jelölte találatként, majd pár sorral lejjebb a szintén Andrasew jóvoltából évek alatt összehordott *Román költők antológiáját*. Magyarul tudó kollégája segítségével végül is sikerült megértenie, miként került nevével és verseivel a világhálóra, ezért aztán a meghatottságtól nem tudott eléggé hálálkodni. A könyveket is azért küldte, hogy törlesszen valamit abból az általa rettenetesnek nevezett adósságból, ami örök hálára kötelezi irányomban.

Érdeklődéssel forgattam az új köteteket: más-más kiadónál jelentek meg, egy év különbséggel, tartalmuk szinte azonos. Szorongó szívvel tapasztaltam: a kötetek anyagának szinte fele ugyanazokat a verseket, tartalmazza, melyeket már magam is beválogattam a Kriterion-kiadásba. Az új versek pedig, valami iszonyatosan barokkos, avítt, halálfélelmekkel teli, már számtalanszor megverselt víziókat, fordulatokat tartalmaznak, egyszerűen nem ismertem az én valamikori jóemberemre. Gondoltam, folytatom a tolmácsolások sorát, legalább egyetlen

vers erejéig. Újra és újra visszatértem mindegyik darabra, de vagy benne voltak már a magyar válogatásban, vagy nem érték meg a fáradozást... A frissen megjelent kötet címe viszont ismerősnek tűnt: *Miere neagră* – tehát Fekete méz. Izgatottan lapoztam át többször is a könyvet, a harmincadik próbálkozás után is csak azt tapasztaltam, hogy a címadó vers hiányzik belőle. Majd egy egész estét áldoztam arra, hogy tűvé tegyem jegyzettornyaimat, s rendre mindent meg is találtam, amit Şandruval kapcsolatban írtam vagy fordítottam, a „fekete méz” azonban sajnálatosan nem került elő. Ettől aztán végleg begerjedtem, akár egy vadászkutya, akivel megszagoltatták a nyomot.

Ennek a Fekete méznek márpedig a végére kell járnom! Legjobb lesz, ha egyenesen a forráshoz – Mirceaához fordulok.

Másnap felcsörgettem telefonon. Álmos, fáradt hang a kagylóban:

– Itt a szenátus sajtóirodája, mit óhajt, kérem?

Mondom, hogy kit keresek.

– Én vagyok az, miben segíthetek?

– Kérek egy köcsög fekete mézet...

– Hogyan?!?!... Ó, te vagy az? Így már minden egészen más.

Mondom neki: megérkeztek a könyvek, nagyon köszönöm.

Erre közbevágott: elég, ha átlapozom őket, s nyugodtan dobhatom a szemetes kukába.

– Majd odébb – vigasztaltam – , amikor a fekete méz végére jártam.

– Mi bajod azzal a mézzel? Az az egyik kötet címe, na és?

– Igen, csak hogy nem találtam benne semmiféle mézet!

– Persze, mert szándékosan kihagytam... Az ugyanis egy nagyon keserű világot sűrít magába, nem illett volna a kötet anyagába.

– No de a cím, hát mégis azt a címet adtad neki!

– Igen, mert nagyon szeretem ezt a verset és a címét. Gondoltam, erre majd ráharapnak...

– Tudod mit, Florin, nem faxolnád át nekem a barátságunk fejében?

– Én akár mindjárt tollba is mondom, a legkedvesebb verseimet fejből tudom, de azért mégsem teszem, hogy ne tévedjek. Inkább várj holnapig, magammal viszem az irodába, s onnan átküldöm.

– Különben hogy vagy? – udvariaskodtam.

– Kösz, ahogy könyökvédővel lehet. A kis tisztviselőcske a kicsike pult mögött. Vagyok a kicsi gépezet... Emlékszel? – utalt egyik keserű hangú poémájára hajdani fordításkötetemből.

Felemlítettem neki, hogy meglepődve láttam: antológiái legalább felében feltétel nélkül megegyezik az én válogatási értékítéletem az övével.

– Hiába, többször rájöttem én is, hogy rokonlelkek vagyunk...

Akkor ismét eszembe jutott 1988 ősze, amikor a frissiben megjelent fordítás-kötettel meghívtak kettőnket Homoródszentmártonba, az ottani kulturális napokra. A Falvak Dolgozó Népe által korábban falusi nemzetiségi fórumként indult találkozók a lap vonzaskörébe tartozó erdélyi magyar személyiségekkel egy idő után szemet szúrtak, s a napokat úgy próbálták megmenteni, hogy román és más nemzetiségű alkotókat is meghívtak a rendezvényekre. A szervezők ezért előzetesen érdeklődtek nálam: milyen gyerek ez a Şandru? Kell-e előtte különösebb színjátékot mutatni, vagy eléggé nyitott a másságunkra? Némi habozás után megelőlegeztem számára a garanciákat, remélve, hogy nem hagy cserben.

A Székelyföld déli részén található nagyközség amúgy a nagy erdélyi szobrász-tehetség, Román Viktor szülőhelye, aki a hatvanas években fényesen futott föl Bukarestben modern szobraival, valahol etalon volt és mindent eldöntő ítéző, aztán kiment Párizsba, ott egy jeles szobrász, a tordai származású Étienne Hajdu pártfogoltja lett, ott is halt meg, távol a szülőföldtől, de szülei, ősei a szentmártoni temetőben nyugszanak. Florinnal kísértünk oda, enyhe, napsütéses délelőttön, mindenben a kiteltség, a megereszkedettség, az elmúlás hangulata lebegett, akár csak Labiş Eminescu emlékére írt verstördékében, az olvasótalálkozóig még hátravolt másfél óra, tűnődve sétáltunk az elvadult sírok között, az ódon fejfákról olvastuk le a székely neveket. Florin csodálkozott e gazdag lustrán, addig sose járt magyar temetőben, meglegyintette a hely szelleme, s a találkozó után, ahol őszinte lelkesedéssel kaptunk tapsot román és magyar szövegeink hallatán, a székelyudvarhelyi szállodaszobában, ahol az éjszakát töltöttük, azt a kérdést tette föl nekem: ha ilyen jól megértjük egymást mi ketten, akkor miért akartok ti külön vonulni, külön iskolába, egyetemre?

A válaszom az volt: azért, mert ettől még nyugodtan lehetünk együtt.

Igen, de ő nem tudja az én nyelvemet.

– Ha akarnád, megtanulnád.

– Miért, te meg akartál tanulni románul?

– Nem, de egy idő után szükségem volt rá, és megtanultam

– Tudod, amikor nekem is szükségem lesz a magyarra, megtanulok.

Rendszerváltás előtt volt, csupafül szállodai szobában; azóta se folytattuk a vitát.

Azt hiszem, most már mind a ketten megmaradunk, becsontosodva annak, akik voltunk és akiké lettünk. Nincsen visszaút. Megértettem, hogy minden közeledési szándékom, gesztusom dacára a maradék távolságot már képtelenség közöttünk legyőzni: minden lépés, amit feléje teszek, az ő halmozódó adósságait

húzza alá, amitől ő védtelen lesz és egyre legyőzöttebbnek, megalázottnak érzi magát. És a meghunyászkodás nem jó tanácsadó, mert magában hordozza az elvakult lázadás, a harag csíráit is.

Hogy minden teljes legyen, Florin szavának állt és még aznap elküldte a *Fekete méz* szövegét. Azonnal ráismertem, hogy e szöveget egyszer már olvastam, talán le is fordítottam, de sehol nem találtam a nyomát. Azonmód neki is ugrottam, s fel nem álltam, amíg ki nem izzadtam magamból a fordítást, akár annak a kockázatával is, hogy egyszer majd kiderül: akár két változat is létezik belőle...

Utólag kiderült: joggal gyanakodtam. Most, hogy összeállítom e gyűjteményt, újabb és újabb adalékok kerülnek elő egy még be nem fejezett, de máris megmásíthatatlan, mert megismételhetetlen élethez: az Előre 1988-as évfolyamainak lapjain sikerült minden különösebb keresgélés nélkül rábukkanom a *Fekete méz* akkori tolmácsolására, ami csak azért nem került be a válogatott versgyűjteménybe, mert mire elkészültem vele, az akkor már lezárva, megjelenésre készen várta, hogy piacra kerüljön.

A szerző névjegye

Mircea Florin Şandru született 1949-ben, Brassóban.

Elektromérnöki egyetemet végzett szülővárosában, s 1971-ben debütált az országos román diáklapban, majd annak szerkesztője lett. Hosszas hírlapírói tevékenység után a román parlament felsőházának sajtóirodáját vezette.

Verseit hagyományos kettősség szervezi: a romlatlan természet utáni nosztalgia és a nagyvárosi élet villogásának vonzása. Terjedelmes, néha rímes, mindig ritmikus verseket jellemzi, amelyben a konkrét elemek, a képzelet játéka, az ironikus őszinteség és közvetlenség a legfőbb hatótényezők.

Amint Nicolae Manolescu írta: „elégiái mívészek és eredetiek, újra fölfedezik a költői beszédet: a szónoki pózokban ágálás ellenében a lüktető, elbűvölő közvetlenséget avatják verssé”.

Verseskötetei: *Elegie pentru puterea oraşului*, Editura Eminescu, 1974; *Luminile oraşului*, Editura Eminescu, 1975; *Melancolia*, Editura Eminescu, 1977; *Flacăra de magneziu*, Editura Eminescu, 1980; *Maşina de scris*, Editura Eminescu, 1981; *Trupuri pe ecranul de radar*, Editura Cartea Românească, 1982; *Viaţa în infraroşu*, Editura Eminescu, 1985; *Paşi pe acoperişul fierbinte*, Editura Eminescu, 1988; *Legătura de sânge*, Editura Albatros, 1989; *Podul Grant*, Editura Domino, 1992; *Colinele Paradisului*, Editura Domino, 1993; *Rugă pentru cei blânzi*, Editura Domino, 1999; *O fiară desăvârşită*, Editura Eminescu, 2001, *Miere neagră*, Editura Arvin Graphics, 2002; *Îngerul pe gheaţa subţire*, Editura Arvin Graphics, 2003; *O femeie second-hand*, Editura Arvin Graphics, 2004; *Orbul la fereastră*, Editura Arvin Graphics, 2006.

Válogatott verseinek egy szűkebb gyűjteménye (*În sala vastă – A nagy teremben*) 1988-ban jelent meg magyar nyelven, Cseke Gábor tolmácsolásában a Kriterionnál.